

METSÄALAN

TULEVAISUUSFOORUMI

PUUN SAATAVUUS JA METSÄALAN OSAAMINEN

Asiantuntijanäkemyksiä nykytilasta, kehitysnäkymistä ja
parantamiskeinoista

Raija-Riitta Enroth & Ritva Toivonen

www.metsafoorumi.fi

METSÄALAN

TULEVAISUUSFOORUMI

TYÖN TAUSTAA

Metsäalan tulevaisuusfoorumin ensimmäisen vaiheen (2003-2005) työ:

- huoli puuraaka-aineen saatavuudesta tilanteessa, jossa yksityismetsänomistajien metsätaloudellinen aktiivisuus pitkällä aikavälillä heikkenisi
- huoli osaamisen heikosta hyödyntämisestä metsiin ja puuhun perustuvien (erityisesti uusien) elinkeinojen kehittämiseksi

www.metsafoorumi.fi

SELVITYKSEN TAVOITTEET

Tuottaa konkreettisia ja toteuttamiskelpoisia ehdotuksia metsäpolitiikan tekijöiden evästyksiksi kysymyksiin:

- Miten puun saatavuutta voidaan edistää?
- Miten metsäalan osaamista tulisi kehittää?

AINEISTO

Työ perustuu 20 asiantuntijan teemahaastatteluun ja kahteen Internet-kyselyyn, joihin vastasi yhteensä 115 asiantuntijaa (68 kyselyyn puun saatavuudesta ja 47 kyselyyn osaamisesta). Aineisto kerättiin vuonna 2005.

- Tulokset heijastavat asiantuntijoiden enemmistön mielipiteitä, eivät tutkijoiden omia näkemyksiä tai päätelmiä.
- Tuloksia ei voida yleistää mihinkään laajempaan ryhmään.

TYÖN TOTEUTUS

Tavoitteet: Tuottaa konkreettisia ja toteuttamiskelpoisia ehdotuksia puun saatavuuden edistämiseksi ja metsäalan osaamisen kehittämiseksi Suomessa.

Olemassa olevaan materiaaliin tutustuminen: Metsäalan tulevaisuusfoorumin raportit, muut tutkimukset ja selvitykset.

Teemahaastattelujen kysymysten laadinta.

Teemahaastattelut: näkemyksiä, keinoja, ideoita ja kritiikkiä puun saatavuuden edistämisen ja osaamisen kehittämisen keinoista; yhtenevät ja erilaiset näkemykset

Internet I: kysely puun saatavuus-teemasta:
HAASTEET & KEINOT

Internet II: kysely osaamisen kehittäminen-teemasta:
HAASTEET & KEINOT

Tulokset ja johtopäätökset
Puun saatavuuden edistämisen ja osaamisen kehittämisen keinot

PUUN SAATAVUUS

PUUN SAATAVUUS

Yleiset huomiot

- Kotimaisen puun saatavuuden mahdollinen heikentyminen olisi Suomen kansantaloudelle ja metsäsektorille selkeä ongelma. => Kotimaista puuta korvattaisiin tuonnilla tai teollisuutta siirtyisi pois Suomesta, mikä kuihduttaisi kansantaloutta.
- Puun hinta on tärkeä tarjontaan vaikuttava tekijä, mutta siihen ei voida politiikkatoimin vaikuttaa.
- Keskeinen puun saatavuuteen vaikuttava asia pitkällä aikavälillä on metsien puuvarannon lisääminen.
- Ilmastonmuutos ei vaikuta Suomen metsäsektorin kehitykseen vielä vuoteen 2015 mennessä.

**PUUN
SAATAVUUS**

- Puun saatavuuden varmistamiseksi keskeiset ja tehokkaimmat (politiikka)keinot ovat:
  - tukien säilyttäminen ja verohuojennusten lisääminen
  - metsänomistajien kiinnostuksen säilyttäminen metsätalouteen
  - metsänomistajien neuvonnan kehittäminen
  - metsänhoidon tehokkuudesta huolehtiminen.

**PUUN
SAATAVUUS****Neuvonta
metsän-
omistajille**

- Neuvonnalla on selkeä vaikutus metsänomistajien toimintaan.
- Neuvontaan kaivataan nykyistä enemmän asiakaslähtöisyyttä
- Metsänomistajien neuvonnassa painopistettä tulisi siirtää kohti henkilökohtaisempaa, metsänomistajien yksilöllisiä tieto- ja palvelutarpeita huomioivaa neuvontaa
- Asiakaslähtöisyys ja metsänomistajien "segmentointi" edellyttävät metsänomistajakunnan nykyistä parempaa tuntemista.
- Taloudellisen näkökulman painottaminen neuvonnassa nykyistä enemmän on hyvin tärkeää.
- Neuvontaa tulisi lisätä etenkin siellä missä metsänomistajat yhä suuremmassa määrin asuvat: kaupungeissa ja taajamissa.

- PUUN SAATAVUUS**
- Viestinnällä on vaikutusta metsänomistajien toimintaan.
  - Viestinnässä tulisi ottaa lähtökohdaksi se, että mielikuvilla herätetään kiinnostus, viestintä ei voi enää olla vain faktojen "kuivaa" esittelyä.
- Viestintä metsänomistajille**
- Kansalaiset ja metsänomistajatkin tietävät metsäalasta melko vähän, jopa Suomessa.
  - Siitä kuka viestii/neuvoo ei selvityksessä syntynyt yksiselitteistä näkemystä:
    - "Kenelläkään ei voi olla viestintä/neuvontamonopolia"
    - "Metsänomistajien 'omien' organisaatioiden tulisi hoitaa viestintä."

- PUUN SAATAVUUS**
- Metsänomistajapalveluita tulisi kehittää.
  - Metsäsuunnittelusta olisi kehitettävä aito metsänomistajan liikkeenjohdon työkalu, joka mahdollistaa vaihtoehtolaskelmien tekemisen.
- Metsänomistajien palvelut**
- Metsäsuunnitelman tulisi olla helppokäyttöinen ja sen tulisi huomioida metsänomistajien erilaiset tavoitteet ja pystyä arvioimaan eri toimien taloudelliset vaikutukset.
  - Metsäsuunnitelman laadinnassa tarvitaan aktiivista yhteydenpitoa metsänomistajaan.
  - Kilpailun lisääminen (esimerkiksi palvelusetelin käyttöönotto) metsäpalveluiden tarjonnassa saattaisi parantaa palvelun laatua.
  - Palveluihin ja metsänhoitotöihin tarvitaan LAATUTAKUU.
  - Metsäsuunnitelmien taustadatan vapaa saatavuus ja rekisteri, missä metsänomistajien yhteystiedot olisivat saatavilla, edistäisivät yrittäjyyttä ja kilpailua metsäpalveluiden tarjonnassa.

**PUUN
SAATAVUUS**

- Metsänomistusrakenteen ohjaaminen kohti suurempaa metsälökkoa.

**Uudistuksia
Yhteis-
omistus**

- Verouudistukset vauhdittaisivat metsätilojen sukupolvenvaihdoksia.
- Metsien yhteisomistuksen kehittäminen oli asiantuntijoiden enemmistön mielestä puun saatavuutta edistävä tekijä.
- Yhteisomistukseen tulisi kehittää uusia malleja, jotka huomioivat sen, että metsänomistukseen liittyy muitakin kuin taloudellisia tavoitteita.
- Kriittisiäkin kannanottoja nousi esiin: yhteisomistuksessa oleviin metsiin voi kohdistua yksityisomisteisia metsiä enemmän yhteiskunnan vaateita.

**PUUN
SAATAVUUS**

- Metsätalouden säädöksiä ja suosituksia katsottiin melko yleisesti tarpeelliseksi väljentää, mutta maltillisesti.

**Säädökset
ja organi-
saatiot**

- Asiantuntijoiden mielestä yksilöllisemmät metsätalouden harjoittamisen strategiat tulisi tehdä mahdollisiksi (esimerkiksi lyhyemmät kiertoajat tai voimakkaammat harvennukset).
- Metsätalouden harjoittamiseen haluttiin vähemmän holhousta ja jossain määrin liberaalimpaa otetta.
- Kuitenkin kannatettiin maltillista linjaa: Esimerkiksi "puupellot" eivät saaneet laajaa kannatusta.
- Esille nousi ennen kaikkea metsänomistajan nykyistä suurempi mahdollisuus itse päättää millaista metsänhoidon strategiaa noudattaa (äärivaihtoehtoina erityisen tehokas puuntuotanto – virkistys ja suojele).
- Metsänhoitomaksu tulisi säilyttää pakollisena, samoin mhy-organisaatio.
- Yksityismetsätalouden organisaatioiden toimintaan kaivattiin selkeyttä, mahdolliset päällekkäisyydet olisi karsittava.

**PUUN
SAATAVUUS**

**Metsä-
talouden
kannus-
timet,
metsä-
talouden
toiden
tehokkuus**

- Metsätalouden kannustimet ja tehokkuuden parantaminen keskeistä.
- Puun saatavuutta voidaan edistää tehokkaasti taloudellisin (positiivisin) kannustimin (tuet ja verohuojennukset); verosanktiot (voimakkaampi vero, "keppivero") katsottiin ennemminkin tarjontaa pienentäväksi.
- Suorien tukien (ainakaan mittavaa) lisääntymistä ei pidetty kuitenkaan todennäköisenä.
- Kaikkien metsänomistajien tulisi enemmistön mielestä saada tuet samoin perustein, ilman erottelua tai eri tekijöiden painottamista.
- Verohuojennuksia pidettiin tehokkaina ja mahdollisina keinoina innostaa metsänomistajia investoimaan metsiin. Verohuojennuksilla voitaisiin vaikuttaa esimerkiksi omatoimisuuden lisäämiseen (huojennuksia tietyistä töistä, itse tehdystä työstä, huojennukset esim. puunmyyntitulosta jne).
- Tukien ja verohuojennusten vaikutuksia kannattaisi selvittää erilaisin määräaikaikaisin ja/tai alueellisin kokeiluin.
- Metsätalouden tehokkuuden lisääminen kautta linjan tehostaisi puun saatavuutta, mikään yksittäinen toimenpide (lannoitus, puun korjuu, uudistustyöt, ojitus jne.) ei noussut muita tärkeämmäksi panostuskohteeksi.

PUUN SAATAVUUDEN LISÄÄMINEN - ASiantuntijanäkemykset

"Puun saatavuuden vähenemisestä kärsisivät Suomen kansantalous, metsätalous ja metsäteollisuus. Puun hintaan ei voi vaikuttaa, tuonnin kasvulla on rajansa."

Puun saatavuutta selkeimmin lisääviä politiikkatoimia:

- Tukien kasvattaminen ja verohuojennukset. Verohuojennukset arvioitiin tehokkaiksi, nopeiksi vaikutuksiltaan ja toteuttaviksi jos poliittista tahtoa löytyy, sekä vähemmän byrokraattisiksi tukien verrattuna.
- Metsänomistajien kiinnostuksen lisääminen metsätalouteen neuvonnan, metsäsuunnitteluun ja muiden metsäpalveluiden kehittämisen avulla.
- Metsänhoidon säädösten ja suositusten mallinen liberalisointi, yksilöllisempien metsänhoidon strategioiden hyväksyminen ja turhan metsätalouden byrokraatian purkaminen.
- Metsätalouden kustannustehokkuutta parantavat toimet.
- Tiedottaminen, jolla parannettaisiin metsälän imagoa ja kiinnostavuutta.

Mitä tehtävä käytännössä?

- Metsätalouden tukien kasvun arvioidaan olevan käytännössä verohelpotusten varassa. Verohuojennukset saavat kannatusta asiantuntijoiden keskuudessa. Verohelpotuksia on mahdollista kehittää metsänomistajien omatoimisuuden lisäämiseksi, hankintaryhön, metsälörakenteen parantamiseen ja sukupolvenvaihdoksiin.
- Uusien yhteisömuotojen tuotojen kokeilua ja markkinoitinta.
- Metsänomistajien kiinnostuksen ylläpitäminen metsätalouteen. Metsänomistajien neuvontaa on kehitettävä henkilökohtaisemmaksi ja asiakaslähtöiseksi ja siinä on korostettava metsänkätöiden taloudellisia näkökulmia. Neuvonta-organisaatioiden asennemuutos ja henkilöstön taitojen kehittäminen on välttämätöntä.
- Metsänhoitoorille olisi kehitettävä laaturakua. Tarvitaan myös kilpailun lisäämistä metsätalouden palveluissa (tosin esimerkiksi palveluseteli-idea tarvitsee kuitenkin vielä kehittämistä). Metsänhoitomaksu tulisi kuitenkin säilyttää.
- Metsäsuunnittelun tarvitaan uusi ore. Tarvetta on, ei niinkään teknisille kehityksille, vaan metsäsuunnitelmien yksinkertaisuuden ja helppokäyttöisyyden parantamiselle.
- Metsänomistajan on oltava vahvasti mukaan suunnitelman laadinnassa. Suunnitelmiin tarvitaan mahdollisuus tarkastella eri metsänkätöiden vaihtoehtoja ja niiden taloudellisia vaikutuksia. Metsäsuunnitelmien perusdatan tulisi olla vapaammin saataville, jotta aitoa kilpailua palvelun tuottamiseen syntäisi.
- Metsätalouden säädöksiä ja suosituksia on väljennettävä mallillisesti ja yksilöllisemmät metsänhoidon strategiat on tehtävä mahdollisiksi.

OSAAMINEN

- OSAAMINEN**
- Metsäalan tutkimus on Suomessa melko hyvätasoista.
- Tutkimus**
- Tutkimukseen ei tarvita lisää resursseja, vaan resurssien uudelleensuuntaamista: hyvästä voi saada vieläkin parempaa.
  - Tutkimuksen laadun uskotaan kehittyvän edelleen suotuisasti tulevaisuudessa.
  - Tutkimuksessa voitaisiin painottaa enemmän mm. liiketaloudellista, käyttäytymistieteellistä ja markkinatutkimusta sekä yhteiskuntatieteellistä tutkimusta.
  - Soveltavan tutkimuksen osuutta tulisi nostaa.
  - Tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä tarvitaan lisää
    - tieteenalarajojen ylittämistä yhteistyössä
    - kansainvälistä yhteistyötä.

OSAAMINEN

Tutkimus-
tiedon
siirto
käytäntöön

- Tutkimustiedon siirtymistä käytäntöön pidetään tällä hetkellä vain välttävänä.
- Myös kehittämistyö sai vain välttävän arvosanan.
- Sekä osaamisen siirtyminen käytäntöön että kehittämistyö kaipaisivat lisäresursseja. Eräs mahdollisuus on suunnata jokin osa tutkimusrahoituksesta näihin (esim. Metla) ja/tai esim. MMM voisi rahoittaa myös kehitys-/tiedonsiirtohankeita.
- Tutkimustiedon siirtymisen käytäntöön ja kehittämistyön uskotaan kehittyvän suotuisasti tulevaisuudessa, mutta silti tiedon siirtyminen käytäntöön ja kehittämistyö jäävät asiantuntijoiden arvioiden mukaan jatkossakin tasoltaan heikoiksi.
- Selkeä ongelma on, että sinänsä korkealaatuinen tutkimus ei siirry täydellä painoarvolla käytäntöön ja näy uusina tuotteina, palveluina tai entistä tehokkaampana tuotantona.

OSAAMINEN

Tutkimus-
tiedon
siirto
käytäntöön

- Tutkimustiedon siirtymistä käytäntöön edistäisi eniten:
  - tutkijoiden työskentely välillä käytännön työtehtävissä.
  - asiakasrahoitteisen tutkimuksen lisääminen.
  - tutkijoiden palkitsemisjärjestelmän ja tutkimusten arvioinnin kehittäminen niin, että tiedon käytäntöön vienti olisi meriitti eikä jopa haitaksi uralla etenemiselle.

Organi-
saatiot

- T&K toimintaa vauhdittamaan tarvitaan uusia organisatorisia ratkaisuja.
  - T&K –organisaatioiden rakenteita pidettiin jäykkänä, mutta muutosmahdollisuuksia on silti.
  - Selvityshenkilöt, komiteat ja neuvottelukunnat eivät saaneet kannatusta: "tarvitaan toimintaa eikä komiteoita".

OSAAMINEN

- Metsäalan koulutus on Suomessa kohtuullista/tyydyttävää tasoltaan.

Koulutus

- Kehittämistarvetta on kuitenkin sisällössä.
- Kuten tutkimuksessa, myös koulutuksessa voitaisiin painottaa enemmän mm. liiketaloudellista, käyttäytymistieteellistä ja markkinointiosaamista, viestintää, asiakaspalvelutaitoja, kulttuurien tuntemusta sekä kansainvälistä harjoittelua.
- Koulutuksen laadun uskotaan kehittyvän suotuisasti tulevaisuudessa.

OSAAMINEN - ASIAANTUNTIJANÄKEMYKSET

"Metsäalan tutkimuksen resurssit ovat riittävät, mutta näitä olisi suunnattava enemmän talouden ja markkinoiden kysymyksiin. Tutkimustiedon siirto käytäntöön ja alan heikko kehitysoiminta ovat kompastuskiviä. Koulutus on korkeatasoista, mutta erityisesti sosio-ekonomisten asioiden painoa koulutuksessa olisi lisättävä."

Tutkimus- ja kehittämistyöhön

vaikuttavia politiikkakeinoja:

- Tutkimusresursseja (julkiset) on riittävästi, mutta niitä olisi suunnattava uudelleen.
- "Varman päälle pelaamisesta riskinottoon" – todella uusia teemoja ja kysymyksiä työn alle ja myös rahoitusta "riskitutkimukselle".
- Tutkimustieto ei siirtyä käytäntöön tehokkaasti; tulisi antaa lisää painoarvoa tiedon käytettävyyteen ja viestintään ja osa tutkimusorganisaatioiden resursseista tulisi suunnata tiedon siirtoon.
- Organisaatioiden tiiviimpi yhteistyö tai yhdistyminen (julkiset organisaatiot), tai muut asiaa tukevat organisatoriset ratkaisut, samoin kuin palkkaus- ja palkitsemisjärjestelmien kehittäminen.
- Kehittämistyötä tulisi vauhdittaa: osa tutkimuksen resursseista voitaisiin ohjata kehittämistoimintaan. Metsäalan T&K rahoitusohjelmasta ja organisaatoratkaisuja tulisi kehittää.

Mitä tehtävä käytännössä?

- Metsäntutkimuksen resurssien ohjaaminen uudelleen: koskee ensisijaisesti valtorahoitteista Metlaa, jonka tutkimusalueiden ja resurssien määrittely olisi selvitettävä.
- Riskirahoituslähteitä perustettava todella uusille tutkimus- ja kehityshankkeille.
- Organisaatioiden kehittäminen yhteistyön ja tiedonkulun sekä tutkimuskäytäntö -linkin parantamiseksi: useita vaihtoehtoja.
- Kehittämistyön lisäpanostukset: esimerkiksi osa Metlan budjetista, tai yleensä metsäalan julkisesta tutkimusrahoituksesta, voitaisiin suunnata kehittämistyöhön tai yhdistettyihin tutkimus/kehittämishankkeisiin.
- Tutkimustiedon parempi siirtyminen käytäntöön: tutkimustyöt on mahdollista suunnata budjetiohjauksen keinoin. Tutkimustiedon siirto käytäntöön tulisi asettaa selkeiksi osaksi tutkimusorganisaatioiden henkilöiden vastuuta ja palkitsemista sekä uralta etenemisen kriteereitä.
- Vuorovaikutteisua tutkimuksen ja käytännön välille: käyttäjät tulisi saada mukaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen selvästi nykyistä enemmän.
- Yleensä lisääntyvä yhteistyö organisaatioiden (tutkimus-, kehittämis-, käytännön organisaatiot) välillä Suomessa ja kansainvälisesti: tulisi siirtyä kansainväliseen ja verkostoituneeseen tutkimus-, kehittämis- ja tiedon hyödyntämisyhteisöön. Keinoina voivat olla esimerkiksi yhteistyötä edistävät toimet (tilaisuudet, seminaarit, neuvottelukunnat, vaihto-ohjelmat ja rahoituksen puitteet ja säännöt).

Koko raportti on saatavilla osoitteessa:

http://www.metsaforumi.fi/dokumentit/puun_saatavuus_ja_osaaminen.pdf